

RAJAJOKIKOMISSIION LAUSUNTO KOSKIEN EHDOTUSTA MERENHOIDON TOIMENPIDEOHJELMAKSI

Varsinais-Suomen ELY-keskus ja ympäristöministeriö kutsuu asianomaisia kuulemiseen liittyen ehdotukseen merenhoidon toimenpideohjelmaksi. Kuuleminen tehdään EU:n meriympäristödirektiivin implementoinnissa, jotta toimenpiteillä saavutettaisiin ympäristölaatumormit ja Itämeren hyvä tila. Samaan aikaan tapahtuu vastaava kuuleminen Ruotsissa, josta vastaa Ruotsin Meri- ja vesiviranomainen (Havs- och vattenmyndigheten). Rajajokikomission lausunto lähetetään vastauksena molempien maiden vastaaville viranomaisille.

Kokonaisuutena aineisto on laaja ja osin vaikeaselkoinenkin, minkä vuoksi kokonaiskuvan saaminen on työlästä. Vaikutus meriympäristöön on luonteeltaan rajoja ylittävää. Laajalti kysymykset, jotka liittyvät-maalta aiheutuvaan vaikutukseen, käsitellään vesienhoidon puitteissa.

Suomalais-ruotsalaisen rajajokisopimuksen maantieteellinen soveltamisalue on määritelty rajajokisopimuksessa. Tämä sisältää Tornion-, Muonion- ja Könkämäen joet, sekä Tornionjokisuun- ja rannikkoalueen Tornion edustalla. Rajajokikomissio ottaa ensisijaisesti kantaa sellaisiin kysymyksiin merenhoidossa, jotka liittyvät sen aihealueisiin.

Kalakantojen kestävä käyttö

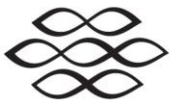
Yksi rajajokisopimuksen keskeisistä tarkoituksista on kalakantojen suojelu ja kestävä käyttö (artikla 2.2.d). Tornionjoen kalastussääntö on olennainen osa sopimusta ja se säätelee Tornionjoen kalakantojen suojelua ja kestävää käyttöä.

Tornion- ja Muonionjokisysteemi on yksi maailman tärkeimmistä luonnon lohien lisääntymislueista. Viime vuosina lohissa on näkynyt ihosairauksia ja entistä tavallisemmaksi näkymäksi ovat tulleet jokirannassa kellumassa olleet kuolleet lohet. Monien lohien elinvoima on heikentynyt, eivätkä ne jaksa nousta kudulle joen ylempiin osiin, vaan jäävät alajuoksulle tai palaavat liian aikaisin mereen.

Ruotsissa Statens Veterinärmedicinska Anstalt on tehnyt tutkimusta (SVA, 2017; Axén et al 2019), jossa on todettu: ”Näyttää todennäköiseltä, että viime aikoina havainnoiduilla terveysongelmilla ruotsalaisissa ja suomalaisissa lohijoissa on yhteinen syy, joka todennäköisesti liittyy merivaiheeseen Itämerellä.”

SLU Aquan raportissa liittyen valikoivaan kalastukseen (Nilsson, 2020) todetaan: ”Pyydyttämisestä ja käsittelystä aiheutuva fysiologinen stressi sekä työkaluista tulevat vauriot ovat ensisijaiset syyt kuolleisuuteen, käytösmuutoksin, krooniseen stressiin sekä suurempaan altistumiseen infektioille.”

Ruotsin Meri- ja vesiviranomaisen merenhoidon toimenpideohjelmassa ehdotetaan toimenpiteessä ÅPH 49, että lisättäisiin valikoivien ja armollisten pyydyksien käyttöä. Rajajokikomissio korostaa, että myös ns. armolliset pyydykset johtavat turhaan kuolleisuuteen ja käytösmuutoksiin, kun kalat päästetään pyydyksistä. Saavuttaakseen kestävä kalakantojen hyödyntämisen olisi tarpeellista välttää kaikki turha kalojen käsittely.

Rantautumisvelvoite

EU:n yhteisessä kalastuspolitiikassa on säädely rantautumisvelvoite kaikelle saaliille niille lajeille, joita koskevat saalisrajoitukset (artikla 15). Vuosina 2018-2020 on ollut voimassa poikkeus rantautumisvelvoitteesta (Commission delegated regulation 2018/211) kiinteillä pyydyksillä kalastaville. Perusteluna poikkeukselle on ollut pieni kuolleisuus, kun kalat päästetään pyydyksistä. Viimeisimmät SLU Aquan tekemät tutkimukset (Östergren et al, 2020) on osoittanut, että kuolleisuus perinteisillä kiinteillä pyydyksillä oli 47% – 88%. Pyydyksillä, jotka ovat armollisempia todettiin, että kuolleisuus on 17% - 63%.

Rajajokikomissio kyseenalaistaa sen, voiko pyydyksiä, jotka aiheuttavat 17% - 63% kuolleisuuden nimetä armollisiksi. Jos poikkeus rantautumisvelvoituksesta annetaan kyseisille pyydyksille, aiheutuu lohille turhaa vauriota ja kärsimystä. On tärkeää mainita myös, että vapaaksi päästetyt lohet kyseistä pyydyksistä voidaan pyytää useamman kerran, jolloin vauriot myös kasvavat eksponentiaalisesti.

Tätä kirjoittaessa poikkeukset rantautumisvelvoitteesta lohien kalastuksille kiinteillä pyydyksillä ovat umpeutuneet. Uusi poikkeus on suunnitelmassa BALTIFISH kalastusfoorumin yhteisen suosituksen kautta EU-komissiolle. Rajajokikomissio suhtautuu varauksella uuteen poikkeukseen, jota suunnitellaan kiinteillä pyydyksillä pyydettyjen kalojen rantautumisvelvollisuuteen meri- ja rannikkoalueella. Tämä siksi, että tutkimustiedon mukaan kalojen kuolleisuus nousee, kun niitä vapautetaan pyydyksistä.

Komissio korostaa, että kalakantojen kestävä käytön saavuttamiseksi (rajajokisopimus artikla 2.2d) olisi asiallista rantauttaa kaikki pyydetty kala ja laskea ne mukaan kalastuskiintiöihin.

Rajajokikomissio tukee HaVin tavoitetta lakkauttaa poikkeukset rantautumisvelvoitteesta.

Johan Antti
puheenjohtaja

Timo Jokelainen
varapuheenjohtaja

Simja Lempinen
sihteeri

Viitteet:

SVA 2017. Sjuklighet och dödlighet i svenska laxälvar under 2014–2016: Slutrapport avseende ut redning genomförd 2016. 58 sidor.

Axén, C., Sturve, J., Weichert, F., Leonardsson, K., Hellström, G. & Alanära, A. 2019. Fortsatta undersökningar av laxsjuklighet under 2018. Rapport till Havs- och vattenmyndigheten 2019-03- 15, 43 sidor.

Nilsson, H. (red) (2020). Sekretariatet för selektiv fiske-Rapportering av 2019 års verksamhet. Aqua reports 2020:9. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för akvatiska resurser.

Johan Östergren, Christer Blomqvist, Johan Dannewitz, Stefan Palm, Arne Fjälling. Discard mortality of salmon caught in different gears. SLU.aqua.2020.5.5-2. Sveriges lantbruksuniversitet, Institutionen för akvatiska resurser